

שלום עכשיו

החזית השלישית

ירושלים המזרחית תחת ממשלת ה-7.10

איך הממשלה מחסלת את הסיכוי לפתרון מדיני בירושלים

תמונת מצב בירושלים 2023 - 2025

ממצאים עיקריים:

התנחלויות מסביב ובין שכונות מזרח ירושלים:

- **קידום 33,519 יחידות דיור חדשות** לישראלים במזרח ירושלים ע"י אישור תכניות להפקדה או למתן תוקף.
- **תכנון 4 התנחלויות חדשות במזרח ירושלים** בתוך שכונות פלסטיניות או בשוליהן: גבעת השקד, קדמת ציון, אמת המים התחתונה, קריית מנחם בגין בשייח ג'ראח. (שתי התנחלויות נוספות קודמו בינואר 2026: עטרות ו"נחלת שמעון").
- **אישור התכנית ב-1 E1 ופרסום מכרזים להקמתה**, לצד קידום סגירת כל מרחב מעלה אדומים (לב הגדה המערבית) בפני פלסטינים ע"י סלילת כביש חדש.
- **קידום ארבע התנחלויות חדשות בטבעת שמסביב מזרח ירושלים:** נחל חלץ, שדמה, משמר יהודה ואדם מערב.
- **פיתוח כבישים למתנחלים מסביב מזרח ירושלים** בעלות של מיליארדי ₪.

התנחלויות בתוך שכונות פלסטיניות:

- **גירוש של 11 משפחות (64 נפשות)** משישה בתים שונים. וכניסת מתנחלים במקומם בשכונת בטן אלהווא בסילוואן. עשרות משפחות נוספות בסכנת גירוש קרובה.
- **הרס של 37 בתים בשכונת הבוסתאן** בסילוואן בדרך להריסת השכונה כולה. מאות תושבים איבדו את ביתם.
- **קידום ההתנחלות התיירותית באגן ההסטורי של ירושלים** - הפקעות לצורך קידום פרוייקט הרכבל לעיר העתיקה סילוואן; פתיחת מרכז מבקרים חדש בפאתי ג'בל מוכבר ופרוייקט אומגה; פתיחת מנהרה בין סילוואן לחפירות הכותל מתחת לבתי סילוואן ולחומת העיר העתיקה.
- **כ-100 מיליון ₪ בשנה** לאבטחת המתנחלים בשכונות הפלסטיניות בירושלים.

מדיניות הממשלה בירושלים מנחיתה מכה אנושה על האפשרות להגיע להסדר מדיני ולפתרון של שלום בין ישראל לבין הפלסטינים. ממשלת נתניהו גוזרת עלינו עוד שנים של סכסוך מתמשך, המשך שפיכות הדמים, עול כלכלי ובידוד מדיני.

* בהתאם לחובה שנקבעה בחקיקה שיזמה ממשלת ישראל במסגרת מאבקה נגד ארגונים המבקרים את מדיניותה בשטחים הכבושים, ארגון שלום עכשיו מציין שעיקר מימונו מגיע מישויות מדיניות זרות שהן מדינות ידידותיות של ישראל בעולם. פרטיהן מופיעים באתר האינטרנט של רשם העמותות.

הקדמה

ירושלים היא לב הסכסוך. עבור שני הצדדים היא סמל, היא משאת נפש והבירה הבלעדית. הרגישות בירושלים היא עצומה וכל פגיעה בה עלולה להצית אלימות ולפגוע ביציבות.

מסמכים של חמאס שנתפסו מגלים כי הפגיעה בסטטוס קוו בהר הבית בירושלים היתה אחת המוטיבציות למתקפת ה-7 באוקטובר (שכונתה על יד "מבול אל-אקצא"). אך בעוד שירושלים היא לב הסכסוך, היא במובנים רבים גם המפתח לפיתרון.

הקמת בירה פלסטינית בשכונות הפלסטיניות של ירושלים, לצד בירה ישראלית בשכונות הישראליות עם סידורים מיוחדים בעיר העתיקה ובמקומות הקדושים, היא המפתח לפתרון הסכסוך על בסיס של **שתי מדינות לשני העמים**.

מטרת הממשלה הנוכחית היא למנוע בכל מחיר אפשרות להקמת מדינה פלסטינית ולכן היא פועלת לסכל את האפשרות לבירה פלסטינית בירושלים, בשתי דרכים עיקריות:

- **ניתוק פיזי**: יצירת חייץ בין מזרח ירושלים למרחב הפלסטיני בגדה המערבית באמצעות התנחלויות ושכונות ישראליות המקיפות את העיר מבחוץ ובטבעת פנימית.

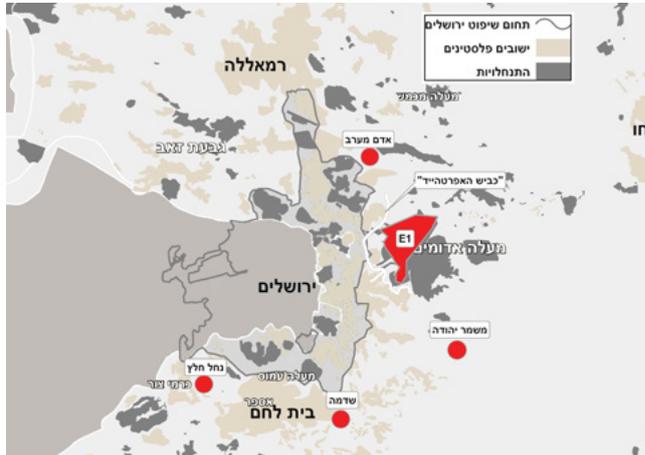
- **ייחוד מזרח ירושלים**: החלשת מזרח ירושלים כיחידה עצמאית על ידי על ידי הקמת התנחלויות בין ובתוך שכונות פלסטיניות, נישול פלסטינים מאדמותיהם, מניעת תכנון, הריסת בתים ופיתוח "התנחלויות תיירותיות".

השליטה הישראלית במזרח ירושלים באה לידי ביטוי בתחומים רבים כמו העדר תכנון, אפליה בתקציבים ועוד (עליהם הרחיבו ארגונים כגון 'עיר עמים', 'במקום' ו'עמק שווה').

דו"ח זה מתמקד בתחום ההתנחלותי ובמדיניות הישראלית בשלוש שנות הממשלה הנוכחית למניעת פתרון מדיני לסכסוך.

חלק א': ניתוק מזרח ירושלים מהמרחב הפלסטיני

א. הטבעת החיצונית: התנחלויות מסביב לירושלים

הממשלה מקדמת את הקמה של התנחלויות חדשות מסביב לירושלים שנועדו לבודד את מזרח ירושלים משאר הגדה המערבית ולמנוע אפשרות למדינה פלסטינית שבירתה מזרח ירושלים: E1, נחל חלץ (בר כוכבא), שדמה, משמר יהודה

ההתנחלות החדשה ב-E1 בין מעלה אדומים לירושלים המזרחית

באוגוסט 2025 אישרה מועצת התכנון העליונה באופן סופי את התוכנית לבניית 3,401 יחידות דיור בשטח E1. זמן קצר לאחר מכן, בדצמבר 2025, כבר הספיק משרד השיכון לפרסם מכרז לבניית ההתנחלות. לאחר שנים שבהן נמנעו ממשלות ישראל מלקדם את התוכנית בשל לחץ בינלאומי ואמריקני, החליטה ממשלת נתניהו-סמוטריץ' לאשר את התוכנית, הנחשבות קטלניות במיוחד לסיכוי השלום ולפתרון שתי המדינות.

אזור E1 הוא כמעט עתודת הקרקע האחרונה לפיתוח מזרח ירושלים כליבה המטרופולינית של הגדה המערבית. בניית התנחלות בשטח זה תבטר את הגדה המערבית לשניים, תמנע רצף טריטוריאלי למדינה פלסטינית ותמנע אפשרות לפתח את מזרח ירושלים כבירת המדינה הפלסטינית העתידית.

מיד לאחר אישור התוכנית ב-E1, הגישו הארגונים "שלום עכשיו", "במקום", "עיר עמים" ותושבים פלסטינים מהאזור עתירה לבית המשפט המחוזי בדרישה לביטולה. בית המשפט סירב להוציא צו ביניים להקפאת התוכנית מה שמאפשר למדינה להמשיך בקידום הבנייה בינתיים בעוד העתירה עדיין מתבררת.

לצד אישור התוכנית ב-E1, פעלה הממשלה להעמקת השליטה הישראלית בסביבת E1.

באפריל 2025 אושרו סופית תוכניות לבניית 3,500 יחידות דיור במעלה אדומים (שכונת "ציפור המדבר"), שיביאו להגדלת ההתנחלות בכ-30%. מיד לאחר מכן, פורסמו מכרזים לבניית השכונה.

בספטמבר 2025 חתם נתניהו על "הסכם גג" עם עיריית מעלה אדומים להאצת הפיתוח. לפי הודעת עיריית מעלה אדומים, במסגרת ההסכם, הממשלה מתחייבת לממן מראש תשתיות ופיתוח בסך 3 מיליארד ש"ח עבור 7,600 יחידות דיור (כולל הבנייה ב-E1), בתמורה להתחייבות העירייה להנפקת היתרי בנייה מהירים.

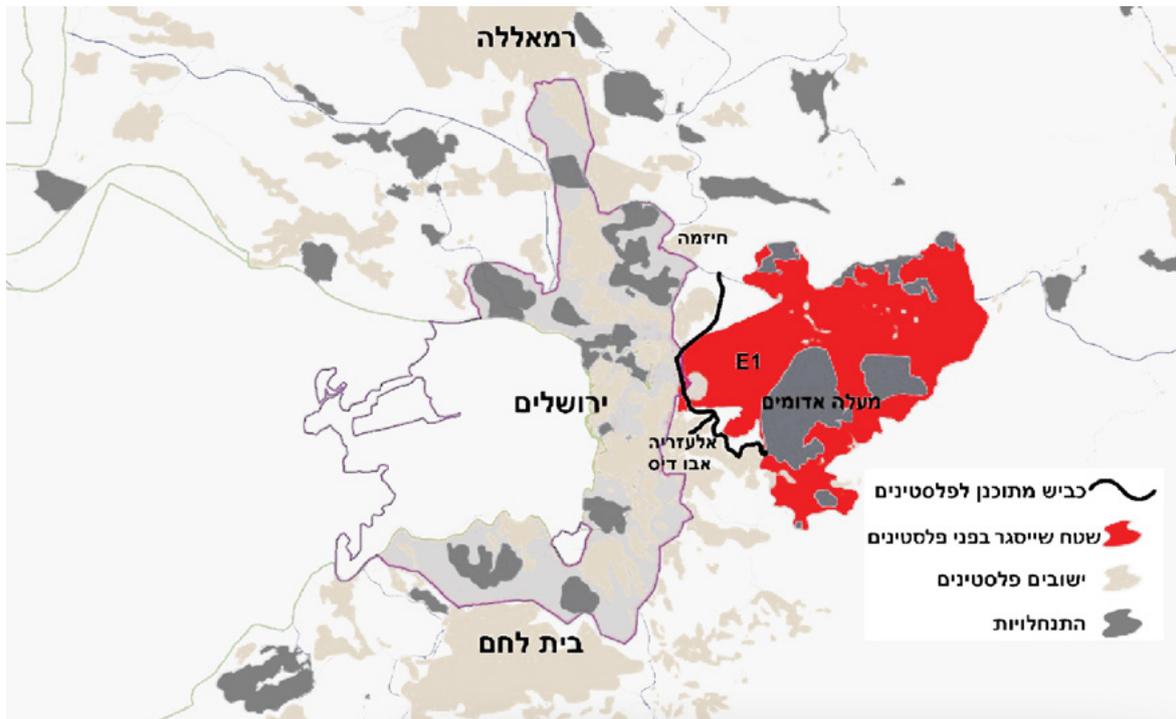

קהילת ואדי סנייסל על רקע מעלה אדומים.
נמצאת בשטח המיועד לבניית E1
ותושביה עומדים בפני גירוש לטובת ההתנחלות.

כביש "האפרטהייד" – סגירת המרחב לפלסטינים

במקביל לקידום הבנייה ב-E1, החליטה הממשלה במרץ 2025 להקצות 335 מיליון ש"ח לסלילת כביש לפלסטינים בין אל-עזריה לא-זעיים. הכביש, שכונה בזמנו על ידי נפתלי בנט "כביש הריבונות", נועד להסיט את התנועה הפלסטינית בין צפון הגדה לדרומה (במרחב מעלה אדומים) לכביש צר ונפרד. מהלך זה יאפשר את סגירת כל המרחב (המהווה כ-3% מהגדה המערבית) בפני פלסטינים, יחבר את מעלה אדומים ו-E1 לישראל ללא מחסומים, ויהפוך אותם דה-פקטו לחלק ממדינת ישראל. סגירת המרחב תוביל גם לניתוקן של עשרות קהילות פלסטיניות (כמו חאן אל-אחמר) ולמעשה לגירושן מאדמתן.

בינואר 2026 הודיעה הממשלה כי העבודות על סלילת הכביש צפויות להתחיל בתוך כחודש וחצי.

“כביש האפרטהייד” -
החלק הצפוני שכבר
נפתח לתנועה, בין
א-זעיים וענאתא

התנחלות חדשה ממזרח לירושלים – משמר יהודה

בפברואר 2023 החליטה הממשלה על הקמת תשע התנחלויות חדשות, בהן “משמר יהודה”, הממוקמת ממזרח לירושלים ולאבו דיס. כשנה לאחר מכן נקבע תחום שיפוט המאפשר תכנון, ומשרד השיכון החל בעבודת התכנון. היעד הוא התנחלות של כ-13,000 יחידות דיור (כ-65,000 תושבים) המיועדת לאוכלוסייה החרדית והדתית.

התנחלות חדשה מדרום לירושלים – נחל חלץ (בר כוכבא)

ביוני 2024 החליטה הממשלה על הקמת חמש התנחלויות נוספות, בהן נחל חלץ, הממוקמת מדרום לירושלים ובצמוד לבתי הכפר בתיר. פחות משבועיים לאחר החלטת הקבינט, חתם אלוף פיקוד המרכז על צו לקביעת תחום השיפוט של ההתנחלות על חלקה שלטענת המדינה הייתה בבעלות יהודית לפני 1948. בהמשך פרסם המנהל האזרחי קו כחול חדש של “אדמות מדינה” נוספות כעתודה להתנחלות.

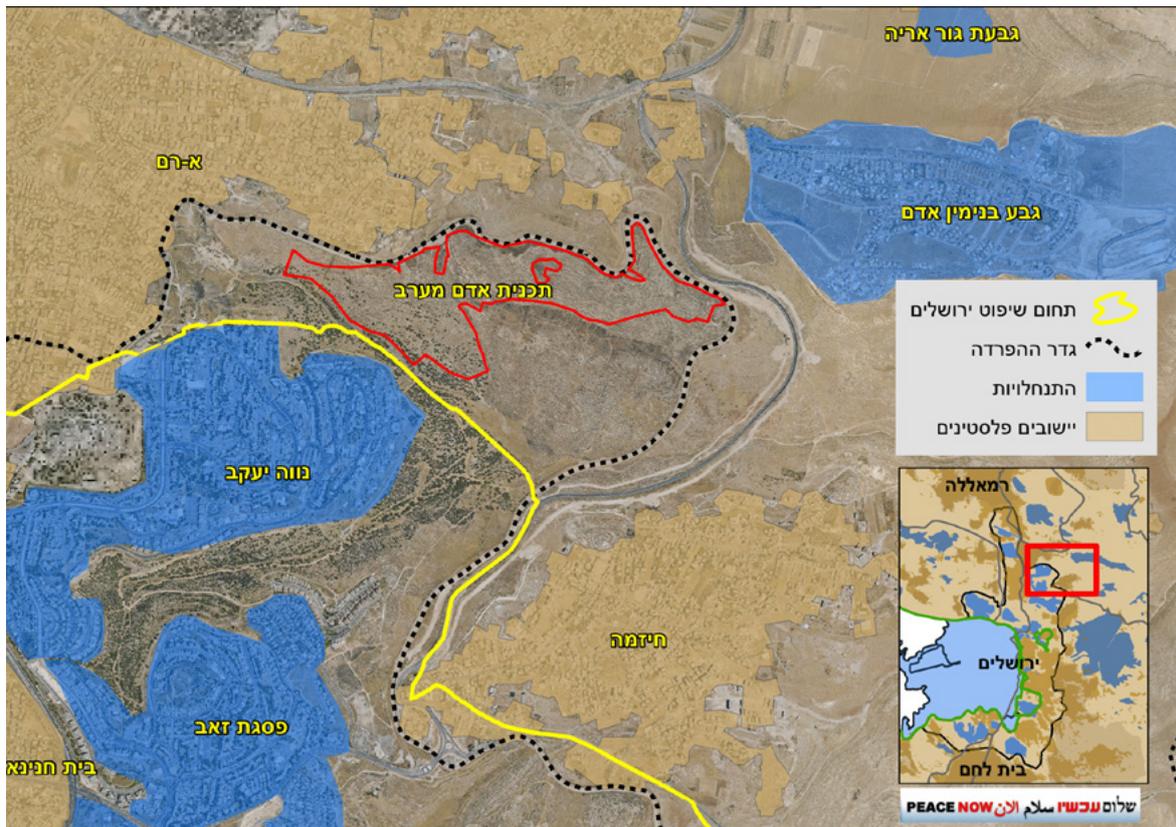
התנחלות חדשה – מזרח לירושלים: שדמה

בנובמבר 2025 הקימה מועצת גוש עציון מאחז לא חוקי ממערב לבית לחם בשם שדמה. היו נסיונות בעבר להקים במקום מאחז במטרה למנוע הקמת בית חולים לילדים פלסטינים בשטח הסמוך. בסופו של דבר צה"ל תפס את הגבעה ובית החולים לא הוקם. מיד אחרי הקמת המאחז, בדצמבר 2025 החליטה הממשלה באופן רשמי על הקמת התנחלות במקום תחת השם "יציב (שדמה)".

התנחלות חדשה מצפון מזרח לירושלים: "אדם מערב"

באוקטובר 2025 הונחה על שולחן מועצת התכנון העליונה תכנית מס' 240/3 להקמת 2,970 יחידות דיור על פני כ-500 דונם בין הישובים הפלסטינים א-רם וחיזמא. מדובר בשטח שנמצא מחוץ לתחום המוניציפאלי של ירושלים למרות שמבחינה תפקודית מדובר בשכונה ירושלמית לכל דבר שתהיה מחוברת לירושלים והמשך אינטגרלי לשכונת נווה יעקב. מכיוון שהגדלה של תחום השיפוט של ירושלים באזור זה תהווה סיפוח רשמי של שטחים, התכנית תוכננה כך שהיא נחשבת "שכונה" של ההתנחלות אדם, ולא חלק מירושלים. אך בפועל אין כל חיבור אפשרי בין ההתנחלות אדם לבין ההתנחלות החדשה כי מפריד ביניהם כביש בין עירוני וגדר ההפרדה.

כאשר נבנתה גדר ההפרדה לפני 20 שנה, היא סטתה מזרחה מתחום השיפוט של ירושלים לכלול עוד גבעה ממזרח לנווה יעקב. בשעתו חשפו הארגונים "בצלם" ו"במקום" כי הסיבה האמיתית לתוואי הגדר לא היה עניין בטחוני אלא התכנית, שהיתה אז רק תכנית עקרונית, לבנות במקום שכונה חדשה לירושלים. כעת החלה הממשלה בקידום התכנית. הוכנה תכנית מפורטת שעלולה לבוא לדין לאישור במועצת התכנון העליונה בקרוב.

כבישים לחיבור ההתנחלויות אך לא לחיבור הפלסטינים

אחד התחומים המרכזיים שמקדמת ממשלת ישראל בשלוש השנים האחרונות, הוא תחום התשתיות בגדה המערבית וחיבור ההתנחלויות לירושלים. מתוך מיליארדי השקלים שהוקצו לכבישים בגדה המערבית, חלק נכבד מהם נועד לכבישים שמחברים את ירושלים עם ההתנחלויות שבגדה המערבית. במקום שירושלים המזרחית, הפלסטינית, תהיה מחוברת באופן אינטגרלי לסביבתה הפלסטינית בגדה המערבית, יוצרים הכבישים שישראל בונה חיבור מלאכותי של ירושלים הישראלית עם הגדה המערבית תוך שהוא "מדלג" על ירושלים הפלסטינית ועל הערים והישובים הפלסטינים בסביבתה.

כביש הטבעת המזרחית

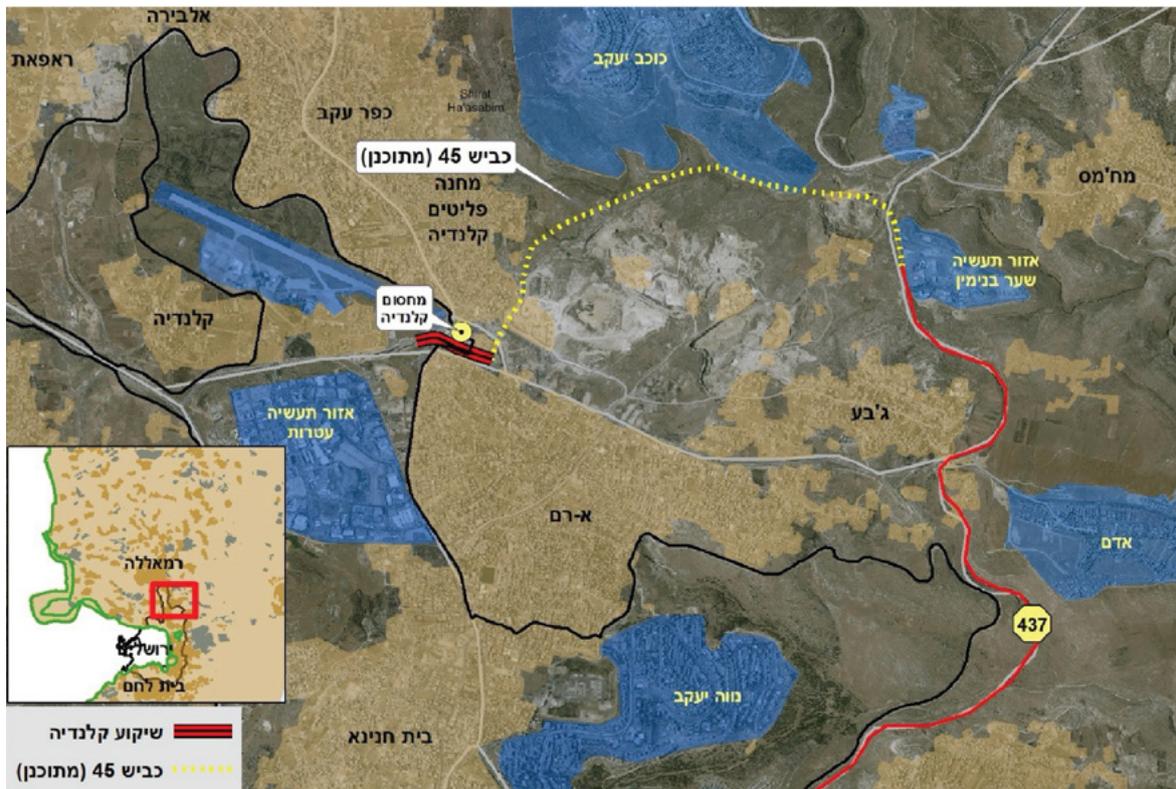
כביש הטבעת המזרחית, שעלותו נאמדת ב-1.3 מיליארד ₪ הוא דוגמא מובהקת לחיבור המלאכותי בין הגדה המערבית לירושלים. הכביש עוקף את מזרח ירושלים (מאזור הר חומה ואום טובא בדרום לכיוון מעלה אדומים) מחוץ לגדר ההפרדה. חלקו הדרומי מאזור הר חומה לג'בל מוכבר ועין אל-לוצה, נפתח ב-2021, וב-2024 החלו העבודות על מנהרת שיח' ענבר (1.6 ק"מ) מתחת לא-טור. הכביש מיועד לישראלים ולתושבי מזרח ירושלים בלבד; פלסטינים מהגדה אשר מנועים להיכנס לירושלים - אינם יכולים להשתמש בו. הכביש מחבר את גוש מעלה אדומים לשכונות הדרומיות של ירושלים ולהתנחלויות מדרום-מזרח לבית לחם.

העבודות על כביש הטבעת המזרחית (מנהרת שיח ענבר), ברקע שכונת א-טור.

כביש 45 ושיקוע קלנדיה – כביש עוקף חדש מזרז לרמאללה

ביולי 2025 אושר היתר בנייה לכביש חדש ("כביש המחצבות") מאזור מח'מאס למחסום קלנדיה, בתקציב של 361 מיליון ש"ח. הכביש יחבר את ההתנחלויות מצפון-מזרח לירושלים ורמאללה עם ישראל, תוך עקיפת הפקקים בחיזמה ובפסגת זאב. הוא יתחבר למעבר תת-קרקעי שנחפר מתחת למחסום קלנדיה ("שיקוע קלנדיה"), שם יוקם מחסום חדש שיאפשר כניסת מתנחלים בלבד לישראל.

שדרוג כביש 60 – החיבור המרכזי של ירושלים הישראלית עם ההתנחלויות בגדה המערבית

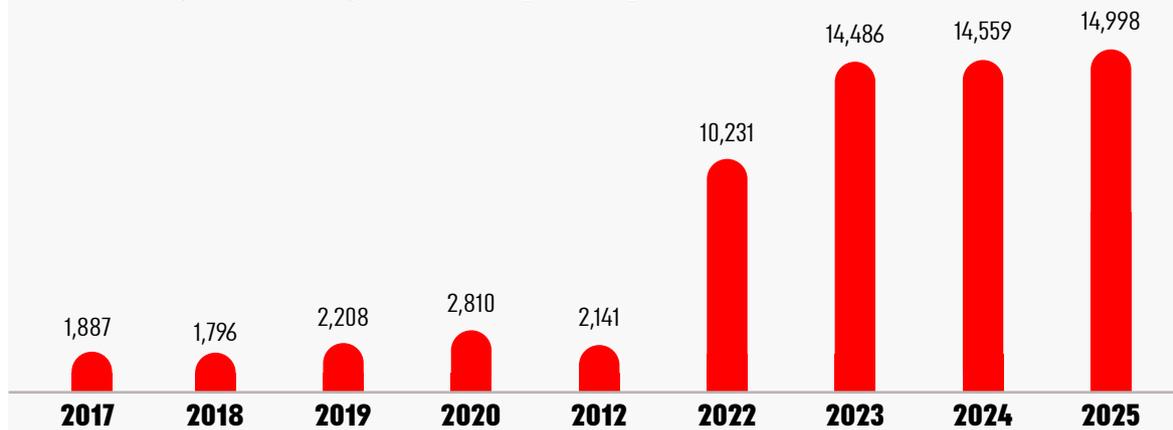
כביש 60, עורק התחבורה המרכזי בגדה, עובר הרחבה ושדרוג בהשקעה של מיליארדים. בקיץ 2024 נפתח כביש המנהרות המשודרג (מדרום לירושלים) בעלות של כמיליארד ש"ח, וכעת נמשכות העבודות דרומה ממנו בעלות של כ-630 מיליון ₪. במקביל, משודרגים הכבישים מצפון וממזרח לרמאללה (כביש 437 וכביש הגישה לשער בנימין) בעלות כוללת של כ-760 מיליון ש"ח.

ב. הטבעת הפנימית: פיתוח השכונות הישראליות מעבר לקו הירוק בירושלים

בשלוש השנים האחרונות חלה קפיצה דרמטית במספר יחידות הדיור המתוכננות בהתנחלויות בירושלים. הגידול נובע בעיקר מפעילות ועדה מיוחדת להתחדשות עירונית שעוסקת בקידום מתחמי פינוי-בינוי בכל העיר, ומדיניות הוועדה המחוזית לאשר בנייה לגובה לאורך תוואי הרכבת הקלה, כולל בשכונות מעבר לקו הירוק (גילה, גבעת המטוס, פסגת זאב ונווה יעקב). המדיניות התכנונית מעודדת צפיפות גבוהה בתוך השטחים הבנויים, אך עם זאת מקודמות גם תוכניות להרחבת שכונות לשטחים חדשים (כמו בגילה ורמות) ולהקמת שכונות חדשות לחלוטין, בשולי שכונות פלסטיניות או בתוכן. בינואר 2026 החלו לקדם התנחלויות נוספות בעטרות ובשייח ג'ראח.

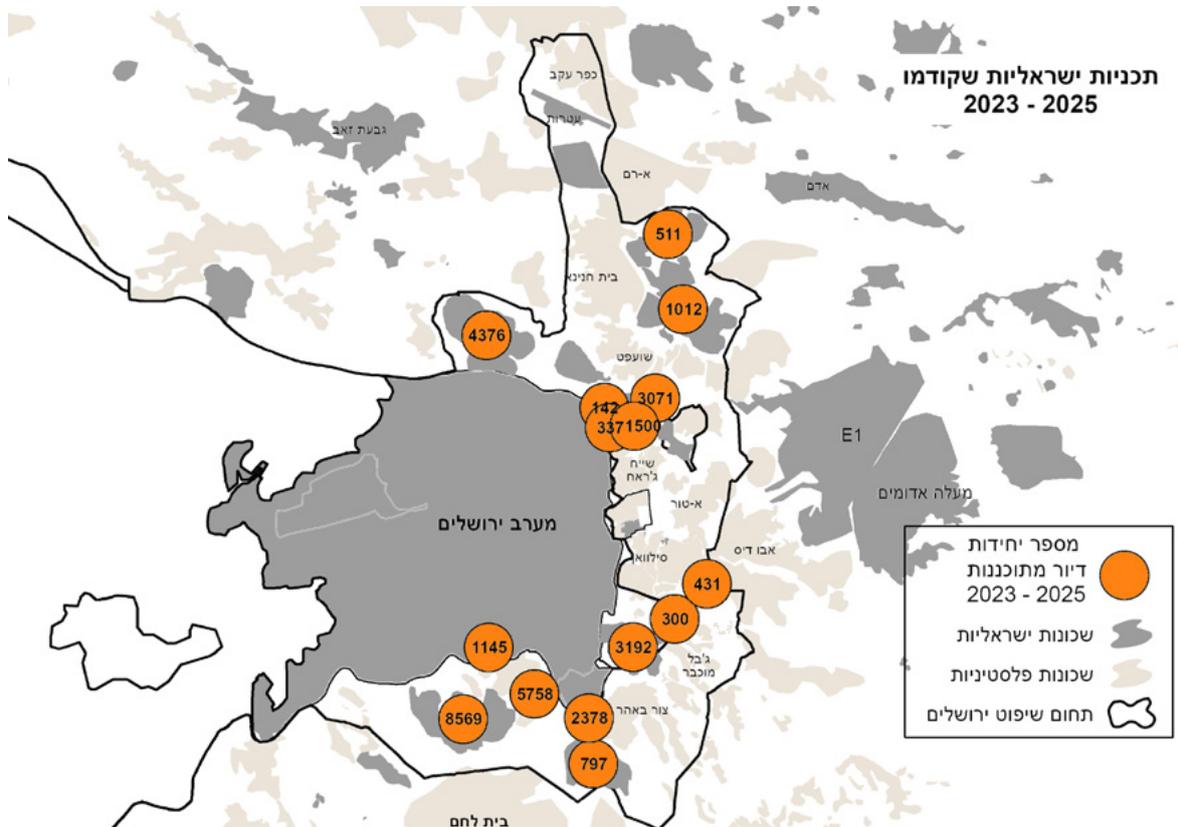
בסך הכל בשלוש שנות הממשלה קודמו מעל 33000 יחידות דיור בשכונות מעבר לקו הירוק בירושלים. מדובר בגידול מוערך של כ-50% במספר יחידות הדיור לישראלים במזרח ירושלים. כיום מתגוררים כ-233000 ישראלים מעבר לקו הירוק והיחידות שקודמו בשלוש השנים האחרונות צפויות להוסיף להם עוד כ-133000 תושבים.

תוכנית לישראלים מעבר לקו הירוק בירושלים (יחידות דיור)

מקור: ספירת שלום עכשיו של יחידות הדיור שעברו אישור להפקדה או אישור למתן תוקף בכל שנה בוועדה המחוזית לתכנון ובניה.

מספר יחידות שאושרו להפקדה או לתוקף בשנים 2023 - 2025	שכונה
2378	אמת המים התחתונה (שכונה מתוכננת)
5758	גבעת המטוס (בבנייה)
1145	גבעת שקד (שכונה מתוכננת)
8569	גילה
3071	הגבעה הצרפתית
797	הר חומה
337	מעלות דפנה
511	נווה יעקב
300	נוף ציון
1012	פסגת זאב
384	קדמת ציון (שכונה מתוכננת)
4376	רמות
142	רמת אשכול
3192	תלפיות מזרח
1500	קריית הממשלה המזרחית (שכונה מתוכננת)

שכונת אמת המים התחתונה

בנובמבר 2023, זמן קצר לאחר פרוץ המלחמה, אושרה תוכנית לבניית 1,738 יח"ד בשכונה חדשה שחצייה מעבר לקו הירוק וחצייה בתוכו. שכונת אמת המים התחתונה נמצאת במיקום אסטרטגי, בין גבעת המטוס להר חומה, חוסם את הפרוזדור האחרון המחבר בין השכונות הפלסטיניות בית צפאפא ושורפאת לשאר מזרח ירושלים, וקוטע את הרצף האורבני בין בית לחם למזרח העיר.

באפריל 2024, משרד השיכון פרסם מרכז לבניית 1,047 יח"ד. המרכז פורסם במהירות שיא, של ארבעה חודשים בלבד לאחר מתן התוקף.

בצמוד לאמת המים התחתונה מקודמת תכנית נוספת "נופי רחל" בצמוד לבתי השכונה הפלסטינית אום טובא עם 650 יחידות דיור. באופן יוצא דופן, תכנון השכונה נעשה ביוזמת האפוטרופוס הכללי, שהחל בשנים האחרונות ליזום תכנון בקרקעות שהיו של יהודים לפני 1948 במזרח ירושלים. שכונת "נופי רחל" היא השכונה הרביעית שמקדמת יחידת האפוטרופוס הכללי במשרד המשפטים בשנים האחרונות במזרח ירושלים. שלוש האחרות הן שכונה חדשה המתוכננת בתוך הכפר הפלסטיני אום ליסון, שכונת גבעת השקד, הצמודה לכפר בית צפאפא ושכונת קדמת ציון בצמוד לאבו-דיס. באופן דומה מתכוון האפוטרופוס לקדם תכנית בניה בשיח ג'ראח.

קדמת ציון

באוקטובר 2023 אושרה להפקדה תוכנית להקמת התנחלות בת 384 יח"ד בלב שכונת אבו דיס הפלסטינית. התוכנית, ביזמת חברה פרטית הקשורה ככל הנראה לעמותת המתנחלים "עטרת כהנים", ממוקמת על אחד השטחים הפתוחים הבודדים באזור. ההתנחלות קדמת ציון עתידה להבנות על שטח אדמה שהיה לפני 1948 בבעלות יהודים והגיע לידי גורמים הקשורים לעטרת כהנים. בשנת 2004 נכנסו כמה משפחות מתנחלים לשני בתים בקצוות השטח המתוכנן לאחר שנרכשו הזכויות מהדיירים הפלסטינים, והקימו כמה מבנים נוספים. התכנית נועדה, בין השאר, להכשיר את המבנים הלא חוקיים של המתנחלים.

נוף ציון

ההתנחלות הוקמה 2004- בין בתי שכונת ג'בל מוכבר על קרקע שנרכשה ע"י יזמים ישראלים. בימים אלה מוקם שלב ב' של השכונה עם למעלה ממאה יחידות דיור נוספות. השלב השלישי שמתכננים היזמים הוא בניית 140 יחידות דיור ו-550 חדרי בתי מלון בשטח שעליו נמצאת היום תחנת המשטרה עוז. התכנית, שנקראת "נופי זהב" אושרה להפקדה באוגוסט 2023.

בנובמבר 2025 נפתח תיק רישוי לבניית תחנת משטרה חלופית בסמוך, וועדת הכספים של הכנסת אישרה לכך תקציב של 8 מיליון ש"ח, כך שהבנייה צפויה להתחיל בחודשים הקרובים.

קריית הממשלה המזרחית בשייח ג'ראח

בדצמבר 2025 אושרה להפקדה תכנית להקמת שכונה חדשה בקריית הממשלה המזרחית בשייח ג'ראח, בסמוך למטה הארצי של המשטרה. כיום ניצבים בשטח כמה משרדי ממשלה שהוקמו אחרי 1967. התכנית מבקשת להקים בשטח 1500 יחידות מגורים לצד משרדי הממשלה. מדובר בשטח בשולי שכונת שייח ג'ראח הפלסטינית, בינה לבין ואדי ג'וז והר הצופים.

מאחז בצור באהר

התפתחות מיוחדת נוספת ארעה בדצמבר 2025 כשמתנחלים הקימו מאחז בלתי חוקי בצור באהר, בצור באהר, ממזרח להר חומה במזרח ירושלים. הם הקימו גדר סביב שטח של כ-10 דונם והציבו בו מכולה, ללא היתר וללא תכנית בניה בתוקף. נראה כי זהו השלב הראשון בדרך להקמת התנחלות ישראלית ובשלב ראשון המתנחלים מבקשים לסמן את הטריטוריה ולהשתלט על הקרקע.

מכרזים

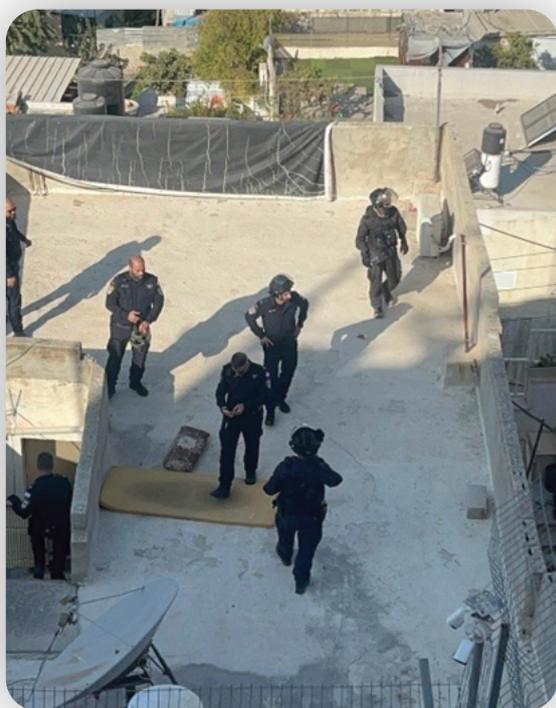
לצד התכניות שקודמו, פרסמה הממשלה גם מכרזים לבניית 4,144 יחידות דיור בשכונות ישראליות במזרח ירושלים: בפסגת זאב, רמת שלמה, הגבעה הצרפתית, רמות, גילה ואמת המים התחתונה. אחד המכרזים לכ-200 יחידות הוא לבניית התנחלות בתוך השכונה הפלסטינית בית צפאפה (להרחבה ראו כאן)

* בשנת 2025 לא פורסמו מכרזים לבנייה בשכונות במזרח ירושלים

חלק ב': פגיעה בירושלים הפלסטינית

לצד ההתנחלויות מסביב למזרח ירושלים שנועדו לנתק אותה מהגדה המערבית ומהסביבה הפלסטינית, פועלת ישראל לקידום התנחלויות ונוכחות ישראלית גם בתוך שכונות פלסטיניות כדי למנוע אפשרות של הסכם שבו השכונות הפלסטיניות הן חלק מהבירה הפלסטינית והשכונות הישראליות חלק מהבירה הישראלית. ההתנחלויות בתוך השכונות הפלסטיניות החלו בשנות ה-80 וה-90 בעיקר מיוזמות של מתנחלים כמו עמותות אלע"ד ועטרת כהנים שהשתלטו על בתים ומתחמים קטנים בעיקר בסביבת העיר העתיקה. עם השנים נוספה על ההתנחלות הזאת גם ההתנחלות התיירותית שהופכת את המרחב הציבורי בסביבת העיר העתיקה ממרחב מעורב, פלסטיני מוסלמי ונוצרי למרחב עם דומיננטיות יהודית ישראלית. מאמצים אלה זוכים להשקעה ממשלתית נרחבת.

שוטרים על גג בית משפחת שוויקי בעת הפינוי, 9/11/25

א. התנחלות בתוך שכונות פלסטיניות מאבקי הפינוי בטון אלהוא, סילוואן

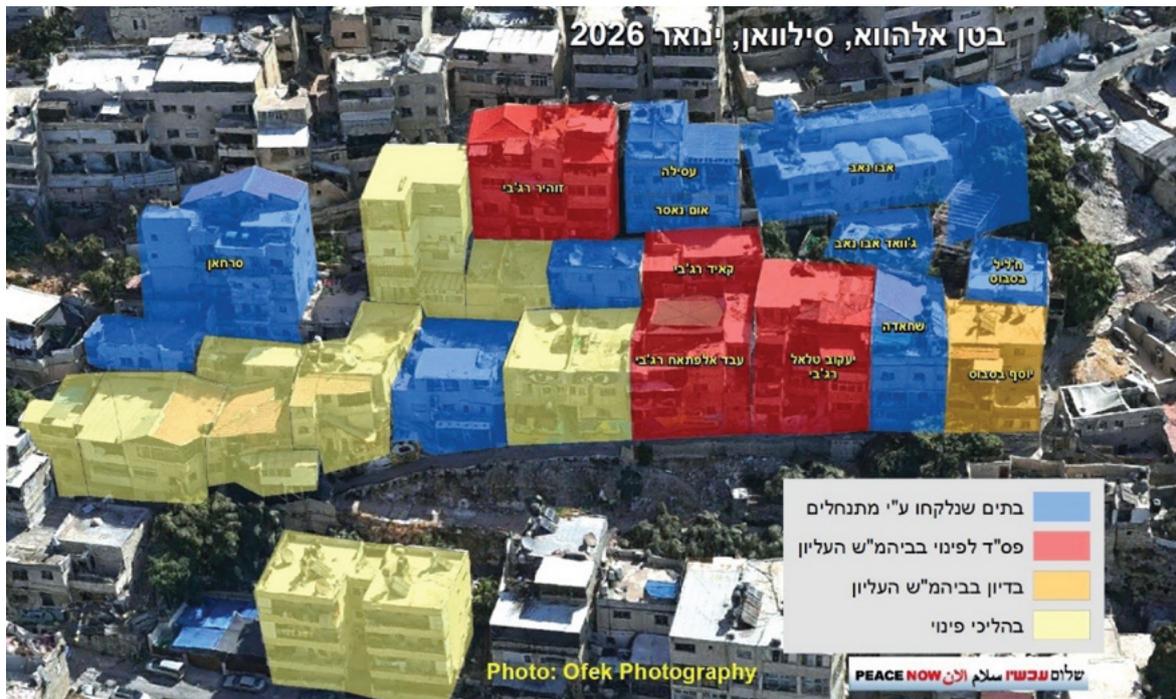
שכונת בטון אל-הווא שבסילוואן, נמצאת במרכז של מהלך שיטתי לפינוי משפחות פלסטיניות על ידי עמותת המתנחלים "עטרת כהנים", בהתבסס על חוק מפלה המאפשר ליהודים (אך לא לפלסטינים) לתבוע נכסים מלפני 1948.

בשנתיים האחרונות חלה האצה משמעותית בקצב הפינוי וההחלטות של בתי המשפט לפינוי המשפחות הפלסטיניות. בקיץ 2024 השתלטו המתנחלים על שלושה מבנים מהן גורשו המשפחות שחאדה, אבו נאב, וג'ית.

בנובמבר 2025 גורשו משפחות עודה ושוויקי, בדצמבר 2025 גורשו משפחות אום נאסר רג'י ו-6.1.25 פונה גם בית משפחת ח'ליל בסבוס.

בסך הכל בשנתיים האחרונות איבדו את בתם 64 תושבים מ-11 משפחות לטובת מתנחלים. יש לציין כי בכל המקרים אין מחלוקת כי הבתים נרכשו ע"י הפלסטינים כדין, אך בית המשפט פסק כי הבעלות של לפני 100 שנה גוברת על הבעלות הנוכחית. בנוסף התקדמו הליכי הפינוי של עוד עשרות משפחות, משישה מבנים שונים ובשנה האחרונה ניתנו פסקי דין סופיים לפינוי של עוד עשרות משפחות.

מאז 2015, עם הפינוי הראשון של משפחות אבו נאב, השתלטו המתנחלים בטון אלהוא על 10 מבנים וגירשו מהם למעלה מ-100 תושבים. עוד עשרות משפחות נמצאות בסכנת פינוי בשלבים משפטיים שונים.

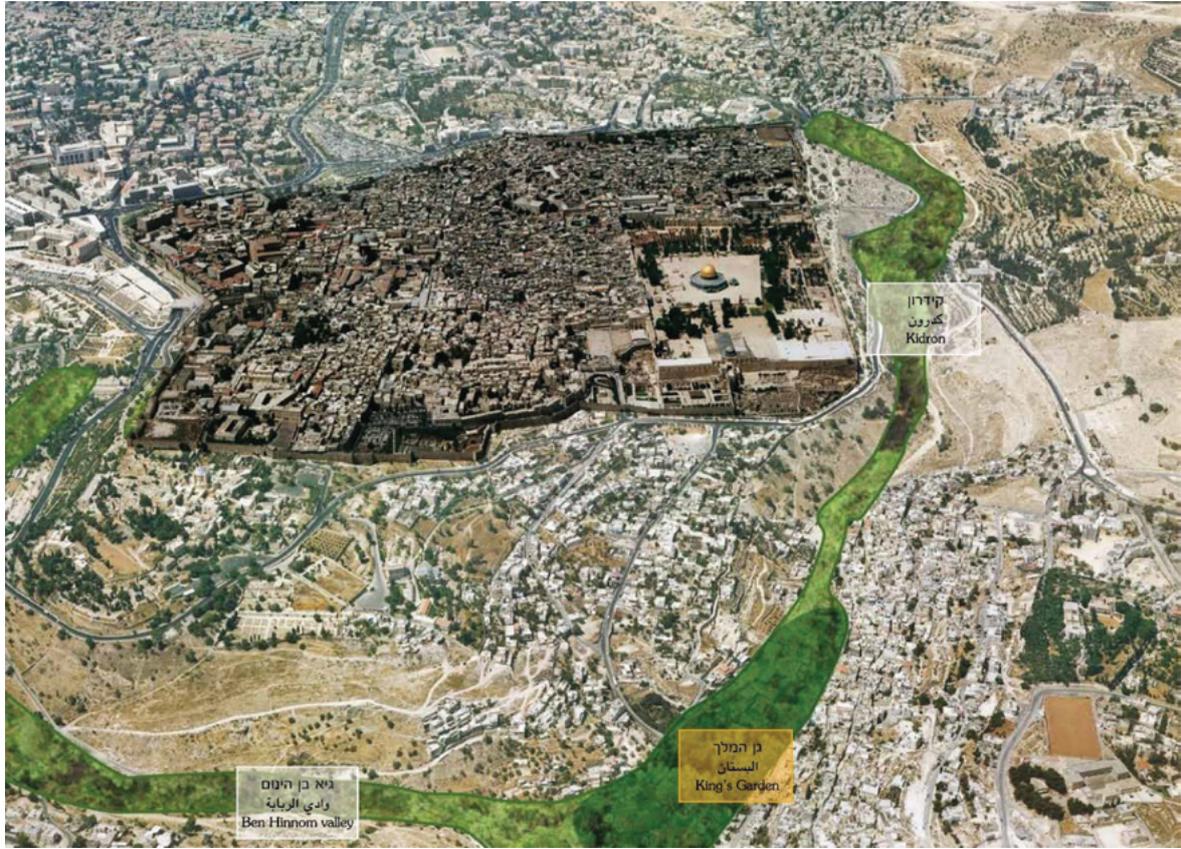
שכונת הבוסתן - התגברות ההריסות בדרך להריסת השכונה כולה

שכונת הבוסתן שוכנת בסילוואן בואדי כ-300 מ' מדרום למסגד אלאקצא והר הבית. בשנת 2010 החל מי שהיה אז ראש עיריית ירושלים, ניר ברקת, לקדם את תכנית "גן המלך" לפינוי שכונת אל-בוסתאן ולהקמת גן עצי פרי המדמה את גן המלך שמתואר במקרא. התוכנית מבוססת על המסורת שמזהה את גן המלך שלמה במקום שכונת אל-בוסתאן כיום. יש לציין כי זיהוי זה אינו מגובה בממצא ארכאולוגי או עדות היסטורית כלשהיא ורוב החוקרים מציעים מיקומים אחרים לגן המלך המקראי.

כדי לאפשר את הקמת הגן התיירותי מתכוננת הממשלה והעירייה להרוס את כל שכונת הבוסתאן, בה מתגוררים כ-1000 פלסטינים בכמאה בתים. לפי התכנית המפורטת לאזור משנת 1977 הוגדר הבוסתאן כשטח ציבורי פתוח, ולכן התושבים לא יכולים לקבל היתרי בנייה. ניסיונות התושבים לקדם תוכנית חלופית נדחו ושוב על ידי ועדות התכנון והעירייה. בשנים 2023-2025 הִרְסו הרשויות כ-37 בתים בשכונת אל-בוסתאן בסילוואן (מתוכם 23 בשנת 2024 ו-14 בשנת 2025). מאות תושבים איבדו את בתיהם.

תוכנית גן המלך היא חלק מתכנית ממשלתית גדולה לפיתוח תיירותי ולשינוי המרחב הציבורי בעיר העתיקה ובסביבתה. היא נועדה ליצור רצף של אתרי תיירות מהעיר העתיקה אל האתר הארכאולוגי 'עיר דוד', דרך "גן המלך" באל-בוסתאן ומשם לגיא בן הינום. בכל השטח הנ"ל נמנעת בניה או פיתוח לצרכי הפלסטינים ואתרי התיירות מופעלים ידי עמותת המתנחלים אלע"ד.

מבחינת המתנחלים והממשלה, שכונת הבוסתאן "תוקעת" למעשה את השלמת הרצף התיירותי שהממשלה והמתנחלים מבקשים להשלים מסביב לעיר העתיקה.

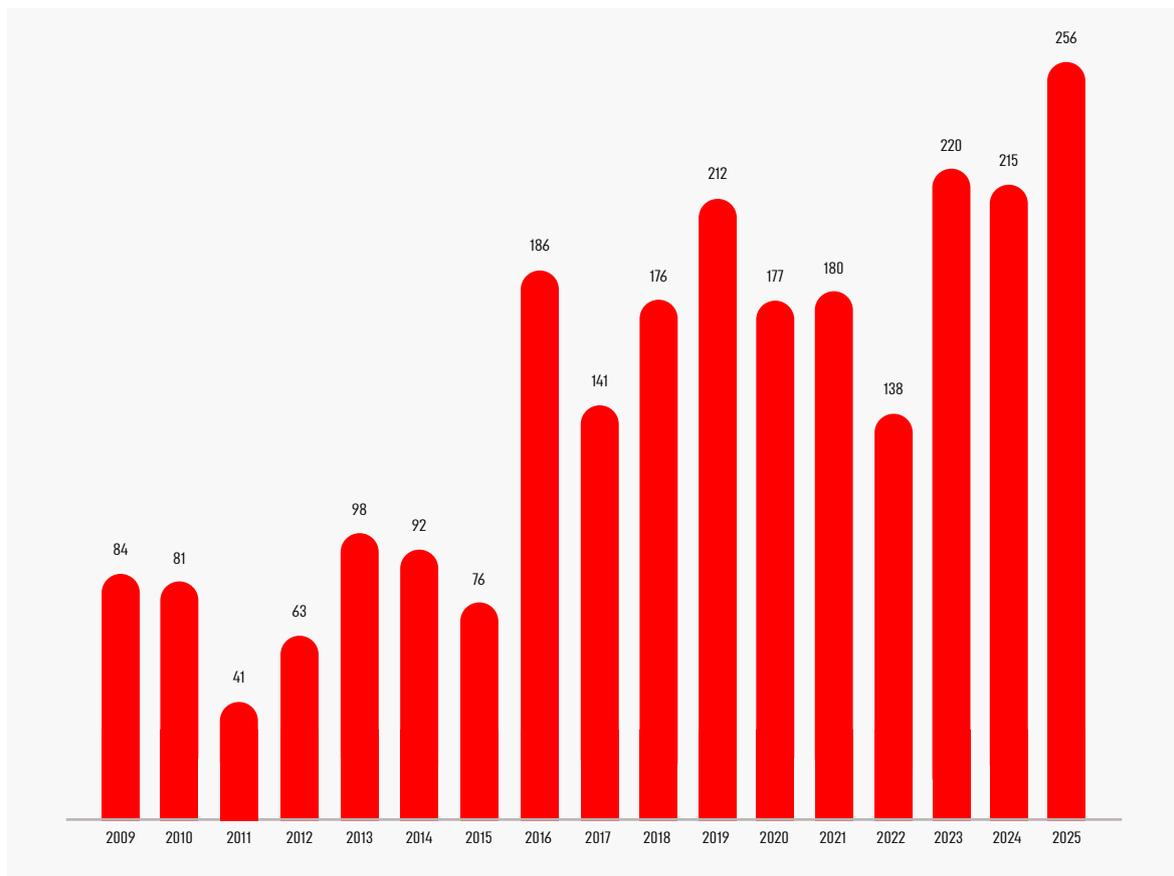

מפה מתוך התכנית הממשלתית "גן המלך" הוא שכונת הבוסתאן

בתים שנהרסו בשכונת הבוסתאן, דצמבר 2024.

יש לציין כי תחת הממשלה הנוכחית התגברה מאוד הריסת הבתים במזרח ירושלים, לצד עצירה של התכנון לפלסטינים. **בסך הכל בשלוש השנים האחרונות נהרסו כמעט 700 בתים של פלסטינים במזרח ירושלים.** בירושלים פועלות שלוש רשויות אכיפה שונות וכל אחת מהן תורמת את חלקה בהריסות: עיריית ירושלים, הרשות לאכיפה במקרקעין שפועלת תחת משרד הפנים, וחטיבת שמירה על הקרקע ששל רשות מקרקעי ישראל, שהועברה ע"י הממשלה לידי השר בן גביר. אחד ממקרי ההריסה הבולטים בשנת 2025 הוא בניין בין 4 קומות אשר אכלס 13 משפחות. ההרס בוצע למרות שתושבי הבניין היו בהליכי הסדרה מול עיריית ירושלים.

מספר מבנים שנהרסו במזרח ירושלים לפי שנים – נתוני אוצ'ה – משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים.

ב. התנחלות תיירותית: שינויים באגן ההיסטורי של ירושלים

במהלך ממשלת נתניהו הנוכחית, המשיך הפיתוח התיירותי לטובת ההתנחלויות בירושלים המזרחית, וזאת למרות שנות המלחמה ומיעוט התיירים.

רכבל לעיר העתיקה/סילוואן

בדצמבר 2023 עיריית ירושלים הודיעה על הפקעה של קרקעות לצורך בניית העמודים שעליהם יהיה תלוי הרכבל המתוכנן לעיר העתיקה. ההפקעות הן לצורכי חיפוש ואיתור המקום המתאים לבניית העמודים, כך שניתן יהיה לבצע קידוחים ובדיקות בקרקע, והן מוגבלות לשמונה שנים בלבד. אחרי שמונה שנים, ייקבע השטח המדויק שעליו יבנו העמודים והוא יופקע לצמיתות. לפי תכנית ההפקעות, מדובר ב-12 מקומות להפקעה בשטח כולל של כ-10 דונם, בשטחים שאין עליהם מבני מגורים, אך הם משמשים לדרכים, חצרות וכיו"ב.

הרכבל הוא אחד הפרויקטים הגדולים ביותר שבו משקיעה הממשלה כדי לתמוך בהתנחלות ובהשתלטות הישראלית על שכונות פלסטיניות מדרום לעיר העתיקה. הוא נועד להסיט את כל תנועת התיירים ממערב ירושלים (דרך שער יפו)

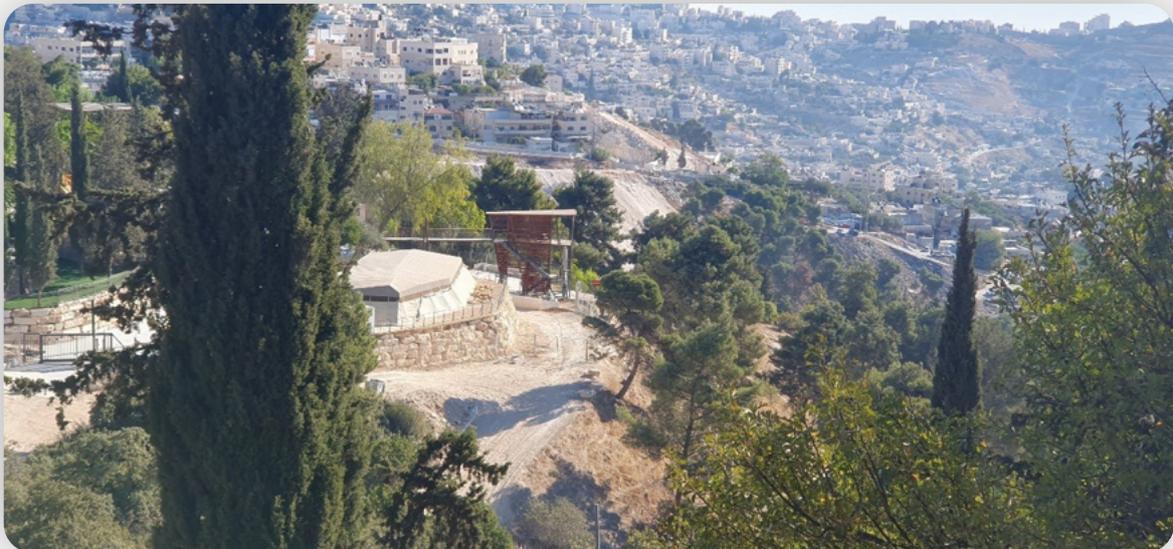

אילטרציה

האומגה של עמותת אלע"ד

בחדש אוגוסט 2024, נחנך פרויקט האומגה של עמותת אלע"ד. האומגה שאורכה 730 מ' נמצאת בין השכונות ג'בל מוכבר ואבו תור, מעל יער השלום בין שני מתחמים שעמותת אלע"ד הצליחה לקבל לידיה בדרכים שנויות במחלוקת. מדובר בפרוייקט מסחרי ענק שצפוי להביא אלפי תיירים לאטרקציה, שממנה תיהנה עמותת המתנחלים הן כספית והן בהצלחה להביא תיירות ישראלית לאזור פלסטיני.

בסמוך לאומגה חנכה העמותה לאחרונה מרכז מבקרים חדש ("בית שץ") אותו הקימה במימון ממשלתי של למעלה מ-40 מיליון ₪. בשני הפרוייקטים הללו השלימה העמותה השתלטות על מרחב מרכזי וחשוב על התפר שבין ירושלים המזרחית למערבית בג'בל מוכבר ואבו תור.

מגדל הירידה מהאומגה של עמותת אלע"ד ביער השלום. ברקע אבו תור וסילוואן.

מנהרת "דרך עולי הרגל" מסילוואן להר הבית/אלחרם א-שריף

בספטמבר 2025, נחנכה מנהרה שעוברת תחת בתי שכונת סילוואן הפלסטינית ומחברת בין סילוואן לבין חפירות הכותל הדרומי בתוך העיר העתיקה. יזמי חפירת המנהרה, עמותת המתנחלים אלע"ד, מכנים אותה "דרך עולי הרגל" כדי להדגיש את ההשערה כי מדובר בדרך ששימשה יהודים בתקופת בית המקדש בדרכם להר הבית. בטקס חנוכת המנהרה השתתפו ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו ומזכיר המדינה האמריקאי מרקו רוביו.

המנהרה היא חפירה ארכאולוגית באורך של כ-600 מטר שביצעה רשות העתיקות עבור עמותת המתנחלים אלע"ד במימון ממשלתי של כ-50 מיליון ₪. החפירה חשפה רחוב מהתקופה הרומית (המאה הראשונה לספירה) שראשיתה בפאתיה הדרומיים של שכונת ואדי חילווא בסילוואן, מתחת לבתי השכונה, עוברת מתחת חומת העיר העתיקה ומסתיימת צמוד ליסודות הכותל המערבי, שהינו קיר של מתחם הר הבית/אלחרם א-שריף, סמוך למסגד אלאקצא.

בשנים האחרונות השקיעו ממשלות ישראל למעלה ממיליארד שקלים בהתנחלות תיירותית ובשינוי המרחב הציבורי באזור העיר העתיקה מתוך מטרה להפוך את האזור ל"ישראלי" ואת הנוכחות הפלסטינית למשנית. כך מבקשת ישראל למנוע את האפשרות שהשכונות הפלסטיניות באזור העיר העתיקה יהיו חלק ממדינה פלסטינית עתידית, מה שימנע את האפשרות להגיע להסכם של שתי מדינות.

מגדל הירידה מהאומגה של עמותת אלע"ד ביער השלום. ברקע אבו תור וסילוואן.

שוטרים על גג בית משפחת שוויקי בעת הפינוי, 9/11/25

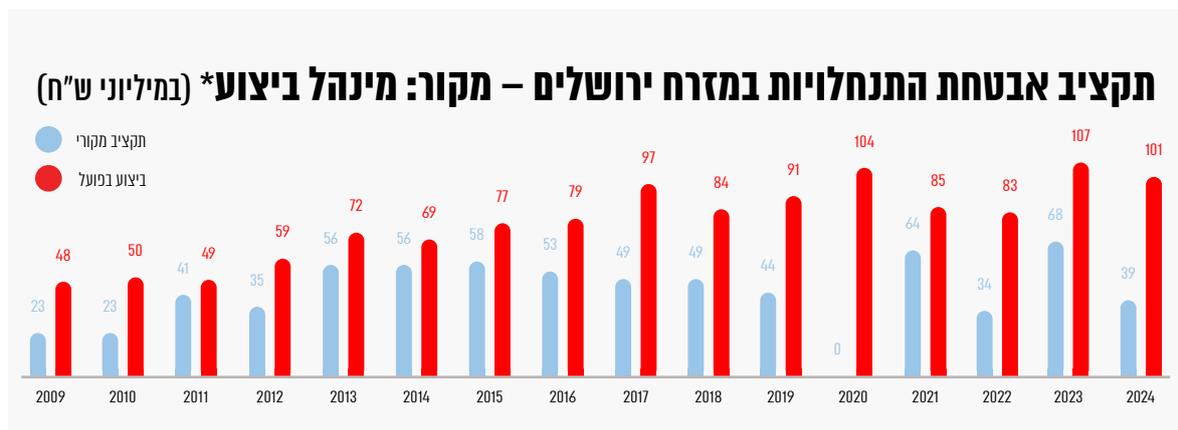
למעלה מ-100 מיליון ₪ בשנה לאבטחה פרטית למתנחלי מזרח ירושלים

ממשלת ישראל מממנת לכ-3000 המתנחלים שמתגוררים בתוך השכונות הפלסטיניות אבטחה פרטית צמודה בעלות של כ-100 מיליון ₪ בשנה. סכום זה שקול לכ-3,000 ₪ בחדש (!) לכל מתנחל ומתנחלת.

המאבטחים הפרטיים מאיישים עמדות קבועות שהוקמו ברוב בתי המתנחלים ומלווים את הילדים והמשפחות מהבתים בכל פעם שהם יוצאים מהבית, לעבודה, לבית ספר, לחוגים או לכל מקום שירצו ללכת אליו.

האבטחה ממומנת מתקציב משרד השיכון למרות שועדה ממשלתית קבעה כי האבטחה צריכה להיעשות ע"י המשטרה ולא ע"י חברות פרטיות. נתוני משרד האוצר הראו כי בשנת 2024, עלות אבטחת הבתים של המתנחלים באותם שכונות עמד על 101 מ' ₪ והתקציב לשנת 2025 עמד על 93.2 מ' ₪.

מדי שנה מתנחלים משתלטים על בתים ומתחמים נוספים בשכונות פלסטיניות, ומשרד השיכון נאלץ לממן להם אבטחה במתחמים החדשים. כך גדל ומתנפח תקציב אבטחת המתנחלים ללא כל החלטה או הנחיה של הדרג המדיני אלא על פי המתנחלים עצמם שקובעים עובדות בשטח.

מקור: נתוני ביצוע התקציב של משרד האוצר.